

»FÜR ELISE« POCO A POCO RITENUTO

Hosszan, többször is nekifohászokodva csengetett, de eredménytelenül. Közben elnézegette a kapu napszitta, megfakult virág- és gyümölcsfűzeit, középtűt a szőlőtől, almától roskadozó bőségszaruval, s az oroszlánfejes, réz kopogatóval. A szaru sarkától a jobb első almáig kisujnyi vastagságú repedés húzódott, s a gyümölcsökön, mint mohó pajzstetűk, parányi szúnyomok. Belesett a résen, de a kapualj sötét volt, dohos hideg csapta meg az orrát.

— Anyu, ne, majd én kopogtatok! — hallotta a saját kislányhangját, a lába pipaszárvékony volt, csak úgy lötyögött a nehéz, bagaria-bőr szandálokban, selymesre kefélt, pedánsan befont vékony szálú hajában masni, s már döngött is a nehéz tölgyfa kapun a réz kopogató. Egyszer, kétszer . . . tízszer.

— Hagyd abba, az isten áldjon meg, hagyd már abba! Mindjárt kijön a néni . . . Mit szólnak az emberek? Pannika!

Anya haja leomlott . . . olyan mulatságosan ugrándozott a vállán . . . a kapu meg zengett, zengett . . .

Azután váratlanul megnyílt, s mögötte ott állt a NÉNI. Magas volt, a haja szikrázóan vörös, valami fényes, zöld ruha rajta, mint a királynőkön a moziban, karja, válla, nyaka csupasz, a mély dekoltázból szite kibuggyantak hatalmas, hófehér keblei . . . Pillanatokig megigézetten bámulta ezeket a kihívó, villogó idomokat . . . de az arca semmi, szürke, a szeme apró, igénytelen. »Hiszen nem is szép! Ez az a híres szépség?« — meredt az asszonyra csaldóttan és lassan elengedte a kopogatót. A Bayer kiesett a hóna alól, a kottalapok összesározódtak.

Megint csengetett, de semmi sem mozdult. A oroszlán tátott szájából hiányzott a karika, félelmes, tág orrlyukait, s a fél szemét valami súlyos tárgy karcollhatta össze és nyomta laposra. A sörényes, gyönyörű fej úgy hatott, mintha megtépázottan, kancsalítva, önmaga nyomorúságán vigyorogna.

Amikor türelmét vesztve betaszította a súlyos tölgyfa kaput, köhögösen, rekedten és váratlanul felcsörömpölt egy, a kapufélfára drótozott ócska, rozsdás kolomp. Összerezzen a váratlan hangra, s akkor látta, hogy a csengőzsinór vége tépetten, félig elrohadva lóg ki a falból. Ugyan hol szerezhetette Eliza néni a marhakolompot?

A kapualj elegáns csempekokkái foghíjasan, szutykosan viczorogtak rá, a padlózat vályúsra koptatott, elszürkült deszkáin, melyekből a göcsörtös csomók mint beteg csigolyák meredeztek, kis híján felbukott. A kertre nyíló üvegajtó színes mozaikja, melynek sziporkázó felángolásában, izzó játékában napsugaras délelőttökön, zongoraórára

jövet annyiszor elgyönyörködött, most fakón, megkopva fogadta. Két kockáját oda nem illő olcsó tejüveg pótolja, egyet úgy tömtek be ronggyal.

— Diminuendo, kicsikém, diminuendo. Lágyan, halkan, finoman. Most pedál. Ne olyan erősen! Könnyedén. Gracioso — hallotta a bácsi fojtott hangját. A berozsdásodott csavarú zongoraszéken ült, alatta lexikonok, s csontos, rágott körmű kis pnaclijaival, amelyek az oktávot még csak kínnal érték be, lelkesen és teljes erejéből verte az öreg, már akkor is szörtyögő hangú, asztmás öreg Stingl-Wient. Istenem, a *Für Elise* és az a délelőtt! Hogy tele volt a szíve könnyed, álmodozó dallamával és milyen rosszul játszott! Fülledt nyári délelőtt volt, a kertből émelyítő bazsarózsaszag áradt és a bácsi kihajtott nyakú, zöldcsíkos inge alól szörpamat kandikált ki. Zavarta, idegesítette ez a szörpamat, időnként, újra és újra, lopva oda kellett pillantania. Lehetséges, hogy a férfiak is olyan szőrösök, mint a majmok? — gondolta megdöbbenve. Apa sohasem viselt kihajtott nyakú inget, mindig kínosan tiszta volt és nyakkendős, nem, lehetetlen, hogy Apának is szőrös legyen a mellkasa! Akkor könnyű, virágos ruhában bejött Elisa néni. Szerette volna megkérdezni tőle, vajon tudja-e, hogy a bácsi melle szőrös és hogy ez őt is zavarba ejti-e, de Eliza néni egyenesen odajött hozzájuk, áthajolt a bácsi vállán és mosolyogva figyelni kezdte az ő játékát. Ettől zavarba jött, a triolákat mind elrontotta és ismételni is elfelejtett. Belevörösödött a szégyenbe, de legnagyobb meglepetésére a néni megsimogatta a fejét és megdicsérte, hogy milyen szépen játszik. (Jóval később hallott csak róla, hogy a néni egyáltalán nem ért a zenéhez és sok minden egyébhez sem, hogy a bácsi úgy hozta Bécsből, ahol elárusítólány volt egy ócska kis butikban.) A néni könnyedén rátette a kezét a bácsi vállára, mire az váratlanul remegni kezdett, a tekintete elhomályosult, s ő megdöbbenve látta a tükrös kottatartóról, hogy szinte kancsalít. Meg kellene kérdezni, hogy fogta meg a néni a bácsit — töprengett magában, miközben egy teljes sort kihagyott, de a bácsi észre sem vette. — Anyának mesélte a múltkor Lujzika néni, hogy Eliz néni úgy fogta magának Endre bácsit ott Bécsben, és hogy Hevér néni, Endre bácsi mamája nagyon haragudott rájuk, mert mikor hazajöttek, a bácsinak nem volt meg a diplomája és az egyik lábán sárga cipőt viselt, a másikon meg feketét. Neki ez akkor rettenetesen tetszett; milyen mulatságos is lehetett a bácsi abban a felemás cipőben! De csak hogy nem vette észre? Hát persze, ha annyit fogócskáztak, könnyen elveszíthette. És lelki szemei előtt nagy-nagy park volt egész Bécs, ahol Endre bácsi és Eliz néni kacagva kergetőznek, miközben a bácsi zsebéből kihullik a diploma meg a sok-sok pénz, amit a mamája küldözgetett neki, és valamelyik bokor alatt a cipője is ottmarad.

A néni akkor is kacagott és azt mondta: »Aber nein, mein Liebling, was fällt dich ein? Das Kind Schaut uns!« és kiszaladt. Amiből ő csak annyit értett, hogy a »Kind« az csak ő lehet, tehát róla beszélnek, s rettenetesen kezdett ügyelni a nyolcadokra meg a tizenhatodokra, de amikor befejezte, a bácsi csodálkozva rezzent fel. »Na mi az, miért nem játszol tovább?«

Elszoruló szívvel nyomta le a kertajtó kilincset.

A tuják fáradtan, lomposan kushadtak a hó alatt, a bukszus, a hajdan gömb alakúra, kúp- és négyzetesre szabott kecses ívű kacs-karingós bukszusnégyzet, melynek közepén valamikor kánák aranylottak, drága rózsák és Hevér néni híres, gyerekfej nagyságú krizantémjai, most alaktalan, kusza, felismerhetetlen tömeggé nőttek össze. Meglátszott rajtuk, hogy metszőöllöt évek óta nem láttak. A kert dísze, a Nevető Fehér Pán, a tűzfal tövébe dobva búslakodott, félkarún, szürkén, lucskosra ázva a lyukas esőcsatorna időnként ráömlő vízuhagától.

Nyikorogva-csikorogva nyílt a verandaajtó, s ő porlepte, öblös, fonott nádszékek között találta magát, kiszáradt őz- és szarvasagancsok alatt, melyeken molyrágta, hímzett újságtartók lógtak, fakult bársonyú névjegypárna, s egy zsinórja vesztett ócska, zöld vadászkalap. A légy-pöttyes, ezüstösre öregedett foncsorú hatalmas tükör előtt, közvetlenül a bejárattal szemben pici, kétfülű mázos tálka, benne főzelékmaradék, kenyérhéj. »Linda tehát még él!« — örült meg hirtelen, s benyitott a fogadószobába.

Dermesztő hideg csapta meg, s a bespalettázott ablakok sötétjében alig tudott tájékozódni. Nekiment a szalongarnitúra egyik foteljának, s dermedten várta, hogy apró kerekein nagy zajjal tovagördüljön, de a kopott ripszszelyem huzatú, faragott hátú székecske, támláján az elmaradhatatlan lyukas, molyrágta csipkével, nem mozdult. Csak a bal első lába esett ki (úgy látszik, csak úgy oda volt támasztva), s a székecske féltérdre rogyott. A hatalmas, nyitott könyvszekrény Jókai kötetein tarhonya száradt és alma fonnyadozott. A gobelinkép sorozatból a két szélső hiányzott, helyük világos foltként rikített a falon. A főbejárat mindig zárva tartott ajtaján ócska berliner, alighanem, hogy felfogja a kapualjból beszüremkedő hideget.

Itt, ebben a szalonban... talán éppen ezen a keskeny, kecses ívű, merev hátú kis díványon, amelyen most, gyűrött újságpapírosra teregetve valami teaféle porosodik... A szájpadrólása megint kiszáradt, a teste furcsán megvonaglott, mint akkor, húsz évvel ezelőtt, amikor ott görnyedt a szomszédos ajtó előtt és kitágult szemmel, elakadó lélegzettel kukucskált át ide, miközben a díványon gommolygott és sikongott, és sóhajtozott valami gomolyag, karokat és meztelen lábakat látott felvillanni a tűző nap elől elsötétített félhomályos helyiségben, a néni szétszórt nagy haja a padlóra lógott rendetlenül, és tisztán hallotta, amint elfúló lélegzettel könyörög a bácsinak, aki mintha fojtogatta volna, rátérdelt és birkózott vele: »Jaj ne. Endre, fáj!...« Rettenetes félelem kerítette akkor hatalmába, sikoltozni szeretett volna, hogy könnyítsen magán, s a testén valami ismeretlen borzongás futott végig, úgy érezte, minden tagja megmered... Aztán elcsendesedett minden, s kijött a bácsi. Fáradtnak látszott, a szeme árkos, a ruhája gyűrött. »Megölte!« — sikoltott fel benne a gondolat, és keze alatt dübörögve jajdult fel a *Für Elise*. Crescendo játszottá végig az egész második tételt, a staccatók sohasem sikerültek még ilyen jól, a foga összevágott... S akkor a szalonban felcsendült a néni hangja. Ugyanazt a német dalt énekelte, amit az előbb, amikor a bácsi váratlanul reszketni kezdett mellette, a halántéka lüktetett, a homloka elvörösödött, a keze öklöbe szorult, majd váratlanul lecsapta a zongora födelét és

átrohant mellőle a szalonba: »Mein Freund hat eine Tante, Sie ist a' alte Sau...« Mély, különösen búgó hangja volt Eliza néninek, talán az nem tetszett a bácsinak, de az is lehet, hogy a »Sau« dühítette föl, amiről Pannika is tudta, hogy disznót jelent. Utána sokszor sírt fel álmában arra, hogy a nénit hallja énekelni — mindig olyan bolondosakat énekelgetett, hogy »Alte Schachtel, krixt a Tachtel«, meg »Holladridria-dri-hollariho, a Jade liebt die Maid, a Jede küsst die Maid, zum Zeit vertreib'...« meg ilyeneket, s a nagymama, ha kérdezte otthon, sohase akarta neki lefordítani Elisa néni dalait. Meg mindig csipkedte is a bácsit, belekönyökölt a hátába, meg felborzolta a haját, mikor a bácsi zongorázott, nem is csoda, ha Endre bácsi minden érintésére remegni kezdett és belevörösödött a haragba. A bácsi olyan finom volt, hosszú és légies, a keze is hosszú, vékony és milyen gyönyörűen játszott Chopint. Nem, ő gyermekkorában egyáltalán nem csodálkozott azon, hogy a bácsi gyűlöli Elisa nénit, aki egészen közönséges volt, rendetlen, mindig kócos, és örökkön-örökké csak nevetett, vihogott, énekelte meg a bácsit piszkálta. Álmában a bácsi gyakran fojtogatta Elisa nénit, kapálódzó karokat és lábakat látott, fojtó, erős parfümillatot érzett, ami összekeveredett Hevér néni száradó menta-teájának illatával, sokat sírt, és egyszer, amikor elmesélte nagymamának az álmát, nagymama nem engedte Endre bácsiékhoz, pedig azelőtt ő veszekedett legjobban, hogy de igen, a gyerekeknek zongorázni kell tanulnia.

Később hallotta, Endre bácsiék a többi magándiáknak is felmondtak, nem kellett nekik senki, begubóztak, csak egymásnak és egymásért éltek. »Micsoda végzetes nagy szerelem!« — sóhajtotta egyszer irigyen Lujzika néni, ő meg csodálkozott: Szerelem? Hiszen én láttam, amikor a bácsi fojtogatta Eliza nénit, és valahányszor csak ránézett, a tekintete mindig elhomályosult a dühtől...

Merre tartson? A konyhába, az ebédlőbe, vagy a hálóba? Hol húzódhattak meg az öregek? Lélegzetvisszafojtva fülelt, aztán, hogy úgy rémlett, az ebédlőből hall mocorgást, bekopogott. Izgalom kaparta a torkát, a karjában ölelés remegett.

Az első, amit megpillantott, egy lecsöpögtetett, leégetett, ormótlan kormos takaréktűzhely volt, közvetlenül a tükrös-nippes vitrin mellett, s előtte Eliza néni, amint egy lábaskában kotyvaszt valamit. A szobában átható káposztaszag terjengett.

A néni zöldre fakult fekete bársonyruhát viselt, oldalt két kinyúlt berakással, tetejében egy ócska, rongyos pulóver, jókora rozsdás biztosítótűvel összefogva, ráncos nyakán az elmaradhatatlan bársonyszalag csepp, kinyitható medalionnal. Erősen megritkult ősz haja a tarkóján létrásan, kislányosan egyenesre vágva. Homlokába két-két, sütővassal odakunkorított és csattal rögzített kacér fru-fru csüngött, a gyakori sütögetéstől zöldeslilára színesülve. A gyér hajzat alól kitetszett rózsaszín, petyhüdt fejbőre.

Az ajtónyílásra a bácsi is előcsoszogott. Hajdani sugárhajlékony termete kétrét görnyedve, elpohosodva. Reuma is kínozhatja, mert alig feni az inát. Gyönyörű hullámos, erős szálú hajából alig néhány szál borzolódik zsírosan fénylő, elhízott arca fölött. Úristen! Lábán

két hatalmas tornacipő, madzaggal a bokájához kötözve, hogy le ne essen. Nagykockás hippiinge fölé foszlott csíkos fürdőköpenyt húzott, nyakán sál.

Ölelésre szánt, repeső karja, mellyel az előbb a nyakukba akarta vetni magát: »Endre bácsi, Eliza néni, nézzék csak, ki jött meg!«, most ügyetlen-sután csüngött le kétoldalt. Két lomhán, idegenül érdeklődő, homályosan öreg szempár méregette. Nem ismerték fel.

Sokáig kellett magyarázkodnia.

— Ja, a Fekete lány!... De melyik Feketéé? A köszörűsé? Vagy a fűszeresé, ugye? Annak voltak lányai. A Fekete Pista...

— Nem, nem a Pistáé, hanem a Sándoré.

— Sándor... Sándor... A Fekete Pistának voltak lányai.

Ügyetlenül tébláboltak körülötte, nem tudtak vele mihez kezdeni. Azért kedvesek voltak, leültették. Dohány- és gyertyaszagú linzert kapott (Eliza néni az ebédlőszekrény fiókjából, egy kartondobozból kotorta óvatosan elő), szürkére fakult főzőcsokoládé szeleteket és valami zavaros rózsaszín italt.

— Endre bácsinak megtiltotta az orvos a bort — er hat ein erhöhter Blutdruck — kompótléval, meg Mineral Wasserral keverem.

Zavartan köhécseltek, jól nevelten érdeklődtek a családja iránt.

A keskeny, támlás ebédlődíványra keshedt pléddel letakart ágynemű volt felpolcolva, a sakkbetétes dohányzóasztalkán vízkőlerakódásos lavór éktelenkedett, mellette jókora Albus mosószappan.

— Verzeihen Sie, de télen csak ezt az egy helyiséget fűtjük. Man muss sparen mit den Pension.

A néninek műfogsora volt, felső ajka furcsán beesett. Hogy tudott nevetni, istenem, hogy tudott valaha nevetni áradón, gyöngyözön, úgy szórta mindenkire a jókedvét, mint szikrázó aranyesőt! Azt mondják, a háború alatt mindent megszerzett a párjának, a föld alól is előkotort cigarettát, kávé, tojást, cukrot. Gyalog kiment falura tyúkért, szalonáért, élelmiszerért elcserélte a bundáját, ruháit, ékszerait. Ő maga nemigen olvasott, legfeljebb könnyű szalonregényeket vagy képes újságot, zenei igénye a népdaltól az operettig és a sanzonig terjedt, mégis mindig felkutatott a férje számára minden könyvet és kottát, ami csak érdekelte, bármilyen drága volt is, s beszerzése szinte a lehetetlenséggel határos... és, ölébe ejtett kézzel, képes volt órák hosszat egy fotelben ülni és a férjét nézni, amint olvas, vagy elmerülten Mozartot, Beethovent játszik. Mesélik, mikor a fiatal Hevér elvette, úgyszólván semmihez sem értett, és micsoda háziasszony lett a kedvéért belőle! Igaz, egy kissé »nagyvonalún« rendetlen és enyhén piszkos maradt rajta és körülötte minden továbbra is, de mert a férje nagy nyenc volt, hát olyan szakácsnővé képezte idővel magát, hogy a csodájára jártak. Képes volt a városnak mind a tíz mészárszékét végigjárni, csak hogy a legszebb, legfiatalabb, rántásra leginkább alkalmas borjúcomb szeleteket megtalálja. Megtanult majonézt csinálni, aszpitkot, elleste a gyümölcs-, szörp- és főzelékféle-eltevés legrefináltabb módzatait, tökö, uborkát gyalult, sózott és kénezett, babot, borsót dunsztolt, hogy a férje februárban is fiatal borsófőzeléket, yers uborka-

salátát ehessen... S a virágai! Az egész városban senkinek olyan aszparáguszai, rózsafái, különleges díszcserjéi nem voltak, mint éppen neki, aki egész lányságát egyetlen kopár manzárdszobában töltötte — s mert a férje szerette a friss, vágott virágot, hát »üvegházat« varázsolt az egyik kamrából, s így vázáikban még decemberben is dupla jácint, meg nárcisz illatozott, a szomszédasszonyok nem kis irigységére.

Mi fűzte ezeket össze? Az asszony tépelődve, zavartan fürkészte a két öreg arcot. Hónapokig készült erre a látogatásra. »Ha megkérdeznék, miért jöttem, mit mondjak? Hisz magam sem tudom. Feleletet akarok... Feleletet a megfogalmazhatatlanra... Tanácsot.«

— Mostanában mindig fázom. Vizes ez a fal — vagy az én vérem válik lassan vízzé — az öreg tüsszentett egyet, mire az öregasszony a díványhoz tipegett, s egy nagykockás, bizonytalan színű, bolyhos plédet húzott ki nagy ügyel-bajjal az ágynemű közül. Ráteritette a férje térdére, s kezeit gondosan aládugdosta.

— Úgy-úgy, kedvesem — sipákolta hálásan az öreg —, gondoskodjál csak a te öregedről... Lassan már az eszemet is, az erőmet is nálad kell tartalékolnom — s jólesőn nyújtóztatta ki tagjait a takaró alatt.

»Hiszen én is... én is megteszek érte mindent. Sőt AZÓTA... még inkább. Szinte naponta égetem el magamat az önfeláldozás máglyáján. Büntetem magam. Ostorozom. Mindenről lemondok a kedvéért, szándékosan megalázkodom — és hiába. Itt belül nevet, kinevet valami, és én tudom, hogy igaza van. Csaló vagyok.«

— Ideje bevenned a szívcsöppeket — jutott eszébe a néninek. Odacoszogott az ebédlőszekrényhez, lábujjhegyre állt, s egy repedt szőlőmosó és egy horpadt ezüstitálka mellől kiemelt két-három üvegecskét.

Az öreg kivette a zsebóráját, nagy körülményesen összehasonlította a faliórával, aztán visszasüllyesztette a zsebébe.

— Csak tíz perc múlva lesz itt az ideje — szögezte le, majd hirtelen, a vendégre pillantva, hozzátette: — De ha úgy gondolsz, beadhatod előbb is. Hogy ne legyen vele gondod.

Eliza néni kibotorkált a hideg konyhába kanálért, aztán lámpát gyújtott és alatta, összehúzott, rövidlátó szemével számlálgatta a cseppeket:... öt, hat... tíz. Keze reszketett, a kanál is, az üvegecskék táncoltak reumás ujjai között, de azért egy cseppet se lötyentett a kanál mellé.

— Már megint tejben akarod beadni? — kérdezte az öreg, amikor felesége kezében meglátta a tejesbögrét. — Tudod, hogy teában jobb szeretem. Tegnap is milyen jó volt az a csipketea! Valósággal felüdített. Még az éjjel se voltak emésztési zavaraim.

A néni a gyógyszerrel telt kanalat óvatosan letette az asztalra, megtámasztotta a hamutálca szélén, aztán egyetlen szó ellenvetés nélkül visszament a konyhába és nekiállt teát főzni. Aprólékos szöszmötölése behallatszott hozzájuk.

Felugrott, kiment hozzá.

— Eliza néniék nem sajnálják, hogy nem lett gyerekük?

Az öregasszony szeme furcsán világított a félhomályos helyiségben. Közelebb hajolt hozzá.

— Endre nem akarta. Er hat immer gesagt, nem bírná elviselni, hogy rajta kívül mást is szeressek. Menj csak be, mindjárt megyek én is, csak megkeresem ezt a . . . aber dieser csipketea — immer stekt sich irgendwo ein!

Visszaült az ebédlőasztalhoz, engedelmesen morzsolgatta a hímzett bársonyterítő szakadozott rojtjait.

»Benneteket mindenki mindig úgy tartott számon, mint az igazi, a nagy, a tökéletes szerelem mintaképeit. Ennyi év alatt . . . vajon éreztetek-e néha úgy, mint most én?« A férfi lilásvörösbe játszó, tokás arcát nézte a bolyhos takaró fölött. »Te két kék szemért lemondtál diplomáról, karierről . . . habár legtehetségesebb voltál az évfolyamon, évekig tiszteletdíjas tanárként gürcöltél . . . elmaradtál a családotól, a barátoktól. Anyáddal, bár egy házban laktatok, évekig egyetlen szó sem váltottál. A barátaidat magad üldözted el. Talán mert féltékeny voltál. Talán mert úgy érezted, ti ketten tökéletesen elegek vagytok egymásnak, mindenki fölösleges, senkire sincs szükségetek, s mert teljesen el akartál merülni a feleséged szépségében . . . Vajon volt-e perc, amikor megbántad, hogy egyedül maradtál? Volt-e perc, amikor úgy érezted, áldozat vagy, áldozatok vagytok, s ez a hajdan magad választotta boldog kettes: börtön?«

— Hevér bácsiék hány éve házasok?

— Negyven éve. Bizony.

»Negyven év! Ezalatt a tengersok idő alatt hányszor érezted úgy: idáig és nem tovább, mert ami ezután következik, az már nem szívből jön, s te szerelmet ezután már csak — hazudni tudsz a párodnak? Voltak-e lelkiismeretfurdalástól gyötört álmatlan éjjeleid, amikor lucskosra sírtad a párnád, és amikor szeretkezés közben először ölelted úgy, hogy közben másra gondoltál — érezted-e magad olyan nyomorultul, mint én? Ha valakit szerettünk — bármilyen rövid ideig is, de szerettünk, azt, ugye, meg akarjuk kímélni — önmagunktól is. De hát mi az igazi kímélet: ha elválunk tőle szépen, barátságban, vagy ha vállaljuk a tudatos, állandó képmutatást? Amikor naponta hússzor gügyögjük, duruzsoljuk, sírjuk, sikoltjuk a fülébe: Szeretlek! Szeretlek! Nagyon-nagyon szeretlek! Csak téged, csak téged akarlak! — nem azért, hogy ő, hanem hogy MI MAGUNK elhiggyük, hogy hinni tudjunk benne, legalább percekre még . . . Lehetséges, hogy benned negyven év alatt sem támadtak ilyen kételyek? Hogy én vagyok csak a rossz, a csaló, az álnok? De ha a ti szerelmetek ilyen tökéletes volt, ilyen makulátlan és töretlen, áruljátok el nekem a titkát . . . a varázsszót, hogy mit tegyek? Hiszen én minden áldozatra kész vagyok. Mindenre kész vagyok. Én jó akarok maradni, jó akarok maradni . . .«

— Meginna egy csésze teát?

— Tessék? Ja igen-igen. Kérek.

— Egy, vagy két kockacukorral szereti?

— Eggyel . . . Vagyis kettővel. Tulajdonképpen mindegy. — Így nagyon jó lesz. Köszönöm szépen.

— A... kedves papa — sakkozik még?

— Ó, igen. Azaz hogy... most már egyre ritkábban. Ha jól emlékszem, sohasem volt szenvedélyes játékos.

Felállt, bóklászni kezdett a szobában. A két lyukas cérnafüggöny között, a bejárattal szemközti falon az esküvői kép. Endre bácsi még szívödglesztő öntelt mosollyal, Eliza néni pedig mirtuszkoszorúja alatt földöntúli boldogságot ígérő, félig hunyt szemmel hajoltak össze. Akár egy bűgő gerlepár valami század eleji giccses képeslapon. Lehetőség, hogy ez a kép is csak — szemfényvesztés? »Hiszen ilyen képem nekem is van otthon.«

— Endre bácsi... játszik még néha?

Az öreg elmerülten szürcsölgette a teáját.

— Hát... minden sátoros ünnepen. Köszvényesek az ujjaim, meg ezt az öreg bűtort is fel kellene már egyszer hangoltatni. Idegesít már a szörtyögése.

— Most az egyszer... játsszon még valamit... olyan régen halottam!

Az öreg szeme felfénylett. Mindhárman ideges ujjakkal matattak az ablak sarkában egymásra hányt foszlott szélű, megsárgult kottalapok között.

— Endre bácsi: ezt! Jaj, ezt! — sikított fel gyerekesen és egy Haydn-kötet alól előcibálta a *Für Elise*-t.

Az öreg fürkészve pillantott rá, aztán tréfás-lomhán meghajtotta magát feléje, majd, hirtelen ötlettel, a felesége felé is. »*Für Elise!*« — mondta kedvesen és leült a zongora elé.

Beletelepedtek egy-egy kényelmes zsöllyébe — a rugók felsírtak alattuk —, az öregasszony levette a pulóverét. A billentyűk furcsa mellékörejjel sustorogtak, pattogtak, az egyik »disz« tompán, hangtalanul pufogott, valahányszor hozzáérték, hiánya tragikomikus színt adott az egész játéknak. »Egyet-kettőt-hármat, egyet-kettőt-hármat« — suttozta magában, gyerekesen ingatva hozzá a fejét, mint valamikor, de ez már nem AZ a *Für Elise* volt.

»A bácsi keze májfoltos és a néni nyaka milyen ráncos. Hogy nézi, istenem, hogy nézi elmerülten, elbűvölten. Vajon milyennek látja? Szépnek? Fiatalnak? Mi adja ezt a jótékony vakságot, ezt az elégedettséget? A szerelem? Vagy csak az öregség, az elfáradás? Mire megöregszünk, csakugyan mindent elfelejtünk? Az arca fonnyadt, a keze agyondolgozott, a körme letöredezett, világéletében csak a mosogató cselédje, az ágyasa volt ennek az embernek, nem volt egy saját tette, saját gondolata és boldog, boldog... Lehet, szabad egy férfi szerelmében ennyire fölolvadni, ennyire elveszni és semmi mást nem akarni, csak amit ő, csak azt, hogy szeressen, hogy elégedett legyen velünk, mindent erre az egy lapra tenni fel, szolgálni alázatosan, mint egy eb, mosni és főzni rá, remegni a sikeréért, dicsérni és biztatni, áradozni, hogy minden, amit tesz, jó, csak azért, hogy ne veszítse el az önbizalmát, csak azért, hogy kedve legyen tovább harcolni a közös (?) sikerért? Lehet, hogy ez az ideális? Az igazi nő. A NŐ, az önmaga egyéniségének feláldozásával a párjából nagy embert faragó. Lalala-

lalalala-la lalala-la, lalala-la. A tempó. Hol vétettem el a játékot? Mondjátok, hol? Én nem tudok, nem akarok oldódni, én egyéniség akarok maradni, magam és egyedül kiharcolni a helyemet a Nap alatt. Lehetséges, hogy igaza van Lujzika nélinek: nem vagyok eléggé nő? Vagy csak — nem szeretem eléggé a páromat? Nehézkes már a keze. Jézus, mit csinál ezekből a leheletkönnyű triolákból! Darabos, széthullik az egész. Hogy nézi az »ó Elizét«. Elmerülten, elbűvölten. Engem soha senki se nézett még így. Milyennek látja? Szépnek? Fiatalnak? Mi adja ezt a jótékony vakságot, ezt az elégedettséget? A szerelem, vagy csak az öregség, az elfáradás? Mire megöregszünk, csakugyan mindent elfelejtünk? Az arca fonnyadt, a keze agyondolgozott, a körme letöredezett. Mit adhatott neked ez az asszony, amivel eltöltötte az életedet? Hiszen szép se volt, okos se volt. Elbűjni a világ elől és csak egymást szeretni. Egymást szeretni: egy évig, kettőig. Lehetséges, hogy lehet örökké is szeretni? Ha tudjátok, ó mondjátok a varázsszót, ó mondjátok meg nekem a varázsszót! Diminuendo, kicsikém, diminuendo. Lágyan, halkán, finoman. Most pedál. Ne olyan erősen! Könynyedén. Gracioso. Csak könnyedén, graciózan, még ha az ujjak me-revek is. Csak ahogy a partitúrában elő van írva. A partitúra fontos. A partitúra a legfontosabb. Lalalala-la, lalala, lalala. Miért jöttem én ide? Eliza néni plédet takar a bácsi derekára, asztali lámpát tesz a zongorára, hogy jobban lásson. Miért jöttem én ide?«

— Még egy kis linzert?

— Köszönöm, fogyasztom.

»Miért jöttem én ide? Ezek a vékony, üvegszeműen áttetsző orrok, elkocsonyásodó szemek, májfoltok... Hullafoltok! Az alkonyatban elmosódnak a színek, csak a körvonalak éleződnek ki. A kis lámpa kékeslilás vibráló szivárványcsíkkal nyaldossa körül a koponyákat. Koponyák! Aszott állakból kiteljesedő nagy, csontos homlokok, melyeken már pattanásig feszült a vékony, pergamenszerű bőr. Kifejezéstelen, beesett szemüregek, a káposztaszagú, nehéz barna hát-térből félelmesen elővillogó fémes csattogású műfogsorok. A mozdulatok. A gesztusok. A szeretetteljes odahajlások... De hiszen ezek már csontbillentyűkön működnek, s a rugó, amely még hajtja őket, a megszokás. CSAK A MEGSZOKÁS!

Vissza! Vissza! A szalon almaillata. Egy süvítve tova-gördülő fotel. Ennek nem esik ki a lába? Danke schön, ne tessék lámpát gyújtani, úgylis hiába. A csontok már könnyen szeretnek. Haldokolni már csak egyféleképpen lehet. De addig? ADDIG? Az egyik nádszéken valami nyüszít. Linda! Linda, hát nem ismersz meg?«

— Linda? Ja, Linda. Aber, es ist eine neue Hündin; eine neue Linda.

»Még a nevek sem változnak. Kutya — kutya. Ember — ember. Minek különbséget tenni? Fő a megszokás.«

Lalalalalala-la... lalala-la... lalala-la...

— Er spielt noch immer. Ha egyszer elkezd, nincs hossza-vége. A kert lompos tujái a hó alatt.

— Tessék csak visszamenni! Magam is kitalálok. Megfázik egy szál ruhában.

A szélfútta kapualj. Hol a kilincs?

Amikor felrántotta a súlyos tölgyfa kaput, rekedten felüvöltött a kolomp. Kint élesen, szemkönyezetően világolt a hó.

A *Für Elise* folyton ismétlődő, újakezdődő, egymásba folyó, hullámzó, édeskés dallama valahonnan messze bentről, valószerűtlen tisztasággal. Diminuendo, kicsikém, diminuendo. Lágyan, halkán, finoman. Ne olyan erősen! Könnyedén. Gracioso. Csak könnyedén, graciózan, még ha az ujjak merevek is. Csak ahogy a partitúra előírja. A partitúra fontos. A partitúra a legfontosabb.

Novellapályázatunk első díjas írása.

